

**MATERIAŁY DO ZNAJOMOŚCI MICROLEPIDOPTERA (GELECHIOIDEA:
ETHMIIDAE, DEPRESSARIIDAE, CHIMABACHIDAE, OECOPHORIDAE)
POLSKI POŁUDNIOWO-ZACHODNIEJ
- NOWE DANE Z WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO**

*Contribution to the knowledge of Microlepidoptera (Gelechioidea: Ethmiidae,
Depressariidae, Chimabachidae, Oecophoridae) of south-western Poland
- new data from the Opole Province*

TOMASZ BLAIK

Katedra Biosystematyki, Uniwersytet Opolski, ul. Oleska 22, 45-052 Opole,
e-mail: tomebk@uni.opole.pl

ABSTRACT: The paper contains faunistic data on 41 Microlepidoptera species from families Ethmiidae (3 species), Depressariidae (24), Chimabachidae (2) and Oecophoridae (12) obtained in the Opole Province (Silesia region, south-western Poland) in 2000-2007. Out of them, *Agonopterix hypericella* (HBN.), *A. selini* (HEIN.), *A. liturosa* (HAW.), *Depressaria douglasella* STT., *Oecophora bractella* (L.), *Orophia ferrugella* (DEN. et SCHIFF.) are rare in Poland, and *Agonopterix senecionis* (NICKERL) has been rediscovered after 130 year brake.

KEY WORDS: Lepidoptera, Gelechioidea, Ethmiidae, Depressariidae, Chimabachidae, Oecophoridae, new records, SW Poland.

Wstęp

Fauna motyli mniejszych (Microlepidoptera) Polski południowo-zachodniej (woj. dolnośląskie, opolskie i śląskie), należy współcześnie do słabiej poznanych na tle innych części kraju, wyjątek stanowią Pyralidae i kilka rodzin motyli minujących, m. in. Gracillariidae i szczególnie dobrze zbadane w województwie dolnośląskim - Nepticulidae (Borkowski 2000, Buszko i Nowacki 2000, Borkowski i in. 2004). Mimo, iż dawniej pewne obszary w tej części kraju były stosunkowo dobrze opracowane, szczególnie rejon Wrocławia i kilku innych miejscowości na Dolnym Śląsku (Wocke 1874), w mniejszym stopniu także Sudety (Stephan 1925, Soffner 1927, 1960,

Groschke 1939), Beskid Śląski (Toll 1950, 1964) czy okolice Zawiercia (Masłowski L. i Masłowski M. 1929, 1936), to zdecydowana większość tych danych ma dziś znaczenie wyłącznie historyczne i powinna być sukcesywnie aktualizowana. W ostatnich latach ukazało się kilka doniesień o charakterze przyczynków do fauny Microlepidoptera województwa dolnośląskiego, prezentujących m. in. nowe stanowiska rzadziej spotykanych gatunków z rodzin Ethmiidae, Depressariidae i Oecophoridae (Szelağ 2003, Malkiewicz i Szelağ 2005, Malkiewicz i Kokot 2006), a w przygotowaniu jest syntetyczne opracowanie Oecophoridae s. l. (Szelağ i Malkiewicz, w druku).

Na powyższym tle szczególnie słabo prezentuje się województwo opolskie, z którego prócz nielicznych, głównie XIX-wiecznych doniesień, znanych jest bardzo niewiele współczesnych danych (uzyskanych po roku 1960) o Microlepidoptera, w tym z omawianych w tej pracy rodzin, wykazano na podstawie okazów zebranych przez autora, zaledwie trzy, najszerzej rozsielone w Polsce gatunki (Buszko i Nowacki 2000). Tak zły stan poznania skłonił autora do opublikowania nowych informacji o wszystkich 41 gatunkach z rodzin Ethmiidae, Depressariidae, Chimabachidae i Oecophoridae, stwierdzonych w województwie opolskim, w latach 2000-2007. Tym samym, niniejsza praca aktualizuje wiedzę na temat występowania przedstawicieli tych rodzin w Polsce południowo-zachodniej, skąd brakowało współczesnych danych nawet dla najpospolitszych gatunków (Buszko i Nowacki 2000).

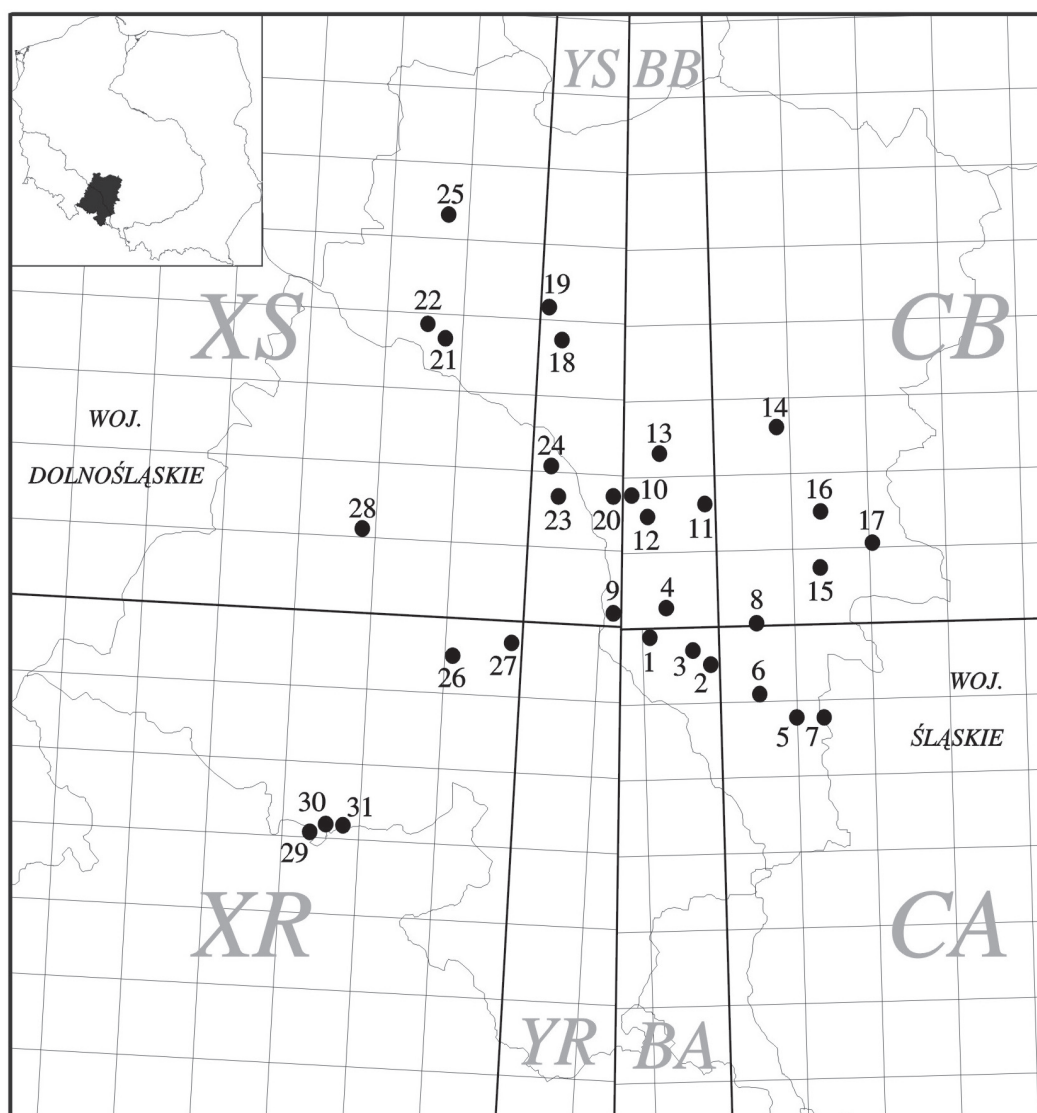
Obszar i metodyka badań

Materiał zbierano na 31 stanowiskach (Ryc. 1) zlokalizowanych przede wszystkim na obszarach leśnych, w obrębie trzech makroregionów fizycznogeograficznych, głównie na Nizinie Śląskiej, ponadto na Wyżynie Śląsko-Krakowskiej (Chełm) i w Sudetach Wschodnich (Góry Opawskie). Poniższy wykaz stanowisk uporządkowano według jednostek mezoregionalnych (Kondracki 1994) i kodów UTM: *Chełm*: Gogolin [BA99], kamieniołom skał wapiennych (kłm. wap.), Góra Świętej Anny [BA99], Ligota Dolna [BA99], kłm. wap., Kamień Śląski [BB90], kłm. wap., Stary Ujazd [CA08], rez. Boże Oko [CA09], Jaryszów [CA18], Szymiszów [CB00], Chorula [YS10]; *Równina Opolska*: Łędziny [BB81], Dębska Kuźnia [BB91], Suchy Bór [BB91], Kotórz Wielki [BB92], Knieja [CB02], Łaziska [CB10], Kolonowskie [CB11], Zawadzkie [CB21], Ładza [YS03], Winna Góra ad Pokój [YS04], Opole-Kolonia Goślawicka [YS11]; *Pradolina Wroclawska*: Stare Kolnie [XS83], Stobrawa [XS83], Opole-Półwieś [YS01], Sławice [YS02]; *Równina Oleśnicka*: Żaba [XS85]; *Równina Niemodlińska*: Pogórze [XR99], Serwitut [XR99], Krasna Góra [XS71]; *Góry Opawskie*: Jarnołtówek [XR77], Pokrzywna [XR77], Wieszczyzna (Nowa Wieś) [XR77].

Jeżeli nie zaznaczono inaczej wszystkie okazy zostały odłowione do światła lampy rtęciowo-żarowej, przez autora i znajdują się w jego kolekcji. Okazy dowodowe, których dane lokalizacyjne wprowadzono do elektronicznej bazy danych katalogu inwentaryzacji regionalnej motyli Polski – Program Checklist 2001-2010 (Buszko i Nowacki 2000), zaopatrzone w odpowiednie etykiety informacyjne, natomiast w tekście wyróżniono je skrótem - (P. Ch.). Identyfikację gatunkową w wielu przypadkach przeprowadzono w oparciu o analizę budowy aparatów genitalnych, każdorazowo zabezpieczonych w postaci preparatów glicerynowych bądź trwałych. Z nielicznymi wyjątkami, płęć podano wyłącznie dla okazów oznaczonych w ten sposób.

Klasyfikację i nazewnictwo przyjęto za pracą Buszki i Nowackiego (2000), na której układ systematyczny powszechnie powołuje się krajowe piśmiennictwo faunistyczne

i do której ściśle odnoszą się przedstawione wyniki badań. Należy jednak pamiętać, że klasyfikacja Gelechioidea, jest ciągle dyskutowana. W najnowszym ujęciu Oecophoridae s. l. (Tokár i in. 2005) z właściwie rozumianej rodziny wyłączono rodzaj *Stathmopoda* H.-S. (obecnie Stathmopodidae) i *Orophia* HBN., przenosząc go do Depressariidae, a także *Telechrysis* TOLL, *Hypercallia* STEPH. i *Anchinia* HBN., które włączono do Amphisbatidae, pozostawiono natomiast rodzaj *Deuterononia* REBEL, żeby wymienić tylko taksony reprezentowane w faunie Polski.

Ryc. 1. Teren badań - rozmieszczenie stanowisk w województwie opolskim.

Fig. 1. Study area – distribution of localities in the Opole Province: 1 – Gogolin, 2 – Góra Świętej Anny, 3 – Ligota Dolna, 4 – Kamień Śląski, 5 – Stary Ujazd, 6 – rez. Boże Oko, 7 – Jaryszów, 8 – Szymiszów, 9 – Chorula, 10 – Lędziny, 11 – Dębska Kuźnia, 12 – Suchy Bór, 13 – Kotórz Wielki, 14 – Knieja, 15 – Łaziska, 16 – Kolonowskie, 17 – Zawadzkie, 18 – Ładza, 19 – Winna Góra ad Pokój, 20 – Opole-Kolonia Gosławicka, 21 – Stare Kolnie, 22 – Stobrawa, 23 – Opole-Półwieś, 24 – Sławice, 25 – Żaba, 26 – Pogórze, 27 – Serwitut, 28 – Krasna Góra, 29 – Jarnołówek, 30 – Pokrzywna, 31 – Wieszczynna (Nowa Wieś).

Przegląd gatunków

ETHMIIDAE

Ethmia quadrillella (GOEZE, 1783)

Lędziny, 5.05.2002, 1 ex. (P. Ch.); Jarnołówka, 410 m n.p.m., 25.05.2007, 2 exx.; Pokrzywna, g. Olszak, 360 m n.p.m., 18.07.2007, 1 ex., 26.07.2007, 1 ex. Zarośla i lasy liściaste, głównie buczyny i łęgi.

W Polsce rozsielony poza częścią środkową, po roku 1960 wykazany z pięciu województw (Buszko i Nowacki 2000). Z Polski południowo-zachodniej wykazany w czasach historycznych z przedgórze Sudetów, Ziemi Kłodzkiej i Chrzastowic koło Opola (Wocke 1874, Groschke 1939), położonych w odległości zaledwie kilku kilometrów od nowego stanowiska w Lędzinach.

Ethmia terminella T. FLETCHER, 1938

Gogolin, 26.06.2001, 1 ex. (P. Ch.); Ligota Dolna, 30.06.2001, 1 ex. Siedliska ruderalne, murawy kserotermiczne *Festuco-Brometea*, zarośla ciepłolubne *Pruno-Ligustretum*.

Występuje w Polsce zachodniej, środkowej i na Lubelszczyźnie (Buszko i in. 1996), w okresie 1961-2000 wykazany z pięciu województw, w tym ze śląskiego (Buszko i Nowacki 2000). Ostatnio stwierdzony w województwie dolnośląskim, w Górach Bardzkich i w Borach Dolnośląskich (Malkiewicz i Kokot 2006). Historycznie znany z Dolnego Śląska tylko z okolic Głogowa (Wocke 1874).

Ethmia bipunctella (FABRICIUS, 1775)

Ligota Dolna, 30.07.2001, 1 ex. (P. Ch.); Kamień Śląski, 13.07.2006, 1 ex.; Dębska Kuźnia, 14.07.2003, 1 ex. Siedliska ruderalne i kserotermiczne, okrajki ziołoroślowe na obszarach leśnych.

W Polsce najszerszej rozsielony gatunek z rodzaju *Ethmia* HBN., jednak po roku 1960 wykazany tylko z pięciu województw (Buszko i Nowacki 2000). Dawniej rozpowszechniony na Dolnym Śląsku (Wocke 1874), notowany pojedynczo w Sudetach (Groschke 1939) i w Beskidzie Śląskim (Toll 1950).

DEPRESSARIIDAE

Semioscopis avellanella (HÜBNER, 1793)

Jaryszów, 2.04.2002, 1 ex.; Szymiszów, 1.05.2001, 1 ex.; Lędziny, 1.04.2001, 1 ex., w dzień, na pniu dębu *Quercus* L., 10.04.2002, 1 ex., 16.04.2003, 1 ex., 7.04.2005, 1 ex. (P. Ch.); Dębska Kuźnia, 2.04.2002, 1 ex. Lasy liściaste, bory mieszane.

Szeroko rozsielony w Polsce (Buszko i Nowacki 2000).

Semioscopis oculella (THUNBERG, 1794)

Jaryszów, 31.03.2001, 1 ex.; Szymiszów, 8.04.2001, 1 ex.; Lędziny, 5.04.2004, 1 ex., 25.03.2005, 2 exx. (P. Ch.), 7.04.2005, 1 ex.; Sławice, 29.03.2005, 2 exx.; Pogórze, 23-28.03.2005, 3 exx. Lasy liściaste, bory mieszane.
Szeroko rozsielony w Polsce (Buszko i Nowacki 2000).

Semioscopis steinkellneriana (DENIS ET SCHIFFERMÜLLER, 1775)

Ligota Dolna, 4.05.2006, 2 exx.; Szymiszów, 1, 6.05.2001, 2 exx.; Lędziny, 3.05.2001, 1 ex., 10.04.2002, 1 ex., 18.04.2002, 1 ex. (P. Ch.), 10.04.2003, 1 ex., 29.04.2003, 4 exx., 5.04.2004, 2 exx.; Pokrzywna, dol. Bystrego Potoku, 350 m n.p.m., 23.04.2007, 1 ex. Lasy liściaste, bory mieszane, zarośla ciepłolubne.
Szeroko rozsielony w Polsce (Buszko i Nowacki 2000).

Semioscopis strigulana (FABRICIUS, 1787)

Lędziny, 31.03.2002, 1♂, 1♀ (P. Ch.), 10, 18.04.2002, 3 exx., 5, 7.04.2005, 4 exx., łąg jesionowo-olszowy *Fraxino-Alnetum* i wiązowo-jesionowym *Ficario-Ulmetum minoris*, ze znacznym udziałem osiki *Populus tremula* L.
Notowany lokalnie w Polsce północno-zachodniej, Małopolsce i na Lubelszczyźnie, po roku 1960 wykazany z siedmiu województw, w tym z dolnośląskiego (Buszko i Nowacki 2000). Na Dolnym Śląsku dawniej rozpowszechniony (Wocke 1874).

Luquetia lobella (DENIS ET SCHIFFERMÜLLER, 1775)

Góra Świętej Anny, 22.06.2005, 1 ex.; Ligota Dolna, 12.06.2006, 1 ex. (P. Ch.); Suchy Bór, 15.06.2003, 1♂. Zarośla ciepłolubne i zarośla okrajkowe tarniny *Prunus spinosa* L, na terenach leśnych.
Występuje lokalnie głównie w Polsce południowej i zachodniej, po roku 1960 stwierdzony w pięciu województwach (Buszko i Nowacki 2000). Z Dolnego Śląska podawany w czasach historycznych z okolic Wrocławia i Świdnicy (Wocke 1874).

Agonopterix ocellana (FABRICIUS, 1775)

Lędziny, 5.04.2004, 2 exx., 5.04.2005, 1 ex.; Sławice, 29.03.2005, 1 ex. (P. Ch.), o zmierzchu, na tarninie; Pokrzywna, dol. Bystrego Potoku, 350 m n.p.m., 14.04.2007, 1♂. Lasy łąkowe z wierzbą *Salix* L.
Należy do częściej spotykanych w Polsce gatunków z rodzaju *Agonopterix* HBN., współcześnie znany z sześciu województw (Buszko i Nowacki 2000).

Agonopterix assimillella (TREITSCHKE, 1832)

Dębska Kuźnia, 16.06.2001, 1♂ (P. Ch.), zbiorowiska okrajkowe *Geranion* i *Trifolion* z janowcem *Genista* L. i żarnowcem miotlastym *Cytisus scoparius* (L.), w ekotonie boru sosnowego i dąbrowy acydofilnej *Quercetea robori-petraeae*.

Znany z Polski zachodniej, południowej i Podlasia, współcześnie stwierdzony tylko w trzech województwach (Buszko i Nowacki 2000), ostatnio w lubelskim (Buszko i in. 1996). Dawniej wykazany z Trzebnicy, Głogowa i Oleśnicy na Dolnym Śląsku (Wocke 1874) oraz z Ustronia i masywu Równicy w Beskidzie Śląskim (Toll 1950).

Agonopterix scopariella (HEINEMANN, 1870)

Pokrzywna, kłm. Dewon, 400 m n.p.m., 25.08.2001, 1♀ (P. Ch.), leg. A. Malkiewicz, zwarte zarośla *C. scoparius* L. na wierzchowinie wyrobiska.

Występuje w Polsce południowo-zachodniej, po roku 1960 wykazany z czterech województw (Buszko i Nowacki 2000). W czasach historycznych podawany z Oborników Śląskich na Dolnym Śląsku (Wocke 1874) i Równicy w Beskidzie Śląskim (Toll 1950).

Agonopterix ciliella (STAINTON, 1849)

Jaryszów, 14.03.2001, 1♂; Łędziny, 1.04.2001, 1♀, w dzień, spod kory usychającego dębu, 10, 14.04.2002, 1♂, 1♀, 20.05.2002, 1♂, 6.07.2002, 1♀, 16.04.2003, 1♀ (P. Ch.), 5.04.2005, 1♂; Stare Kolnie, 29.12.2004, 1♀, w dzień, spod kory murszejącego pnia dębu, leg. G. Hebda, 9.01.2005, 1♂, w dzień, spod kory jawora *Acer pseudoplatanus* L., leg. G. Hebda. Łęgi, grądy.

Wykazany z sześciu województw, w tym po roku 1960 z trzech, w północno-wschodniej części kraju (Buszko i Nowacki 2000). Zasięg i skala rozprzestrzenienia w krajach ościennych, wskazują na możliwość szerszego rozsiedlenia gatunku również w Polsce (Hannemann 1995, Palm 1989). Trudny do odróżnienia od rozpowszechnionego *A. heracliana* (L.), co może zafałszowywać rzeczywisty obraz jego rozmieszczenia. W czasach historycznych podawany z okolic Wrocławia (Wocke 1874).

Agonopterix arenella (DENIS ET SCHIFFERMÜLLER, 1775)

Stary Ujazd, 6.04.2000, 1 ex. (P. Ch.); Łędziny, 14.10.2002, 1 ex. (P. Ch.); Stare Kolnie, 2.12.2004, 1 ex., w dzień, spod kory, leg. G. Hebda; Stobrawa, 6.03.2003, 1 ex., w dzień, spod kory, leg. G. Hebda; Jarnołtówek, 410 m n.p.m., 25.05.2007, 2 exx. Łęgi, grądy, środowiska łąkowo-zaroślowe.

Jeden z częściej łowionych i szerzej rozsiedlonych w Polsce gatunków z rodzaju *Agonopterix* HBN., współcześnie wykazany z sześciu województw (Buszko i Nowacki 2000).

Agonopterix propinquella (TREITSCHKE, 1835)

Kamień Śląski, 20.08.2002, 1♂ (P. Ch.); Łędziny, 29.04.2003, 1♂; Winna Góra ad Pokój, 7.04.2001, 1♂. Łęgi, grądy, siedliska ruderalne i kserotermiczne.

Szeroko rozsiedlony w Polsce, ale z większości województw wykazany przed rokiem 1960, współcześnie tylko z czterech, w tym z dolnośląskiego (Buszko i Nowacki 2000). W czasach historycznych na Dolnym Śląsku dosyć rzadki, częściej notowany na terenach podgórskich (Wocke 1874).

Agonopterix purpurea (HAWORTH, 1811)

Szymiszów, 23.04.2003, 1 ex. (P. Ch.), w dzień, na ścianie budynku, roślinność synantropijna i ogrodowa, w otoczeniu zarośla ciepłolubne i bór sosnowy. Znany z Polski północno-zachodniej, Małopolski i Lubelszczyzny, po roku 1960 wykazany z pięciu regionów (Buszko i in. 1996, Buszko i Nowacki 2000). W czasach historycznych podawany z okolic Wrocławia (Wocke 1874).

Agonopterix hypericella (HÜBNER, 1796)

Pokrzywna, dol. Bystrego Potoku, 350 m n.p.m., 1.05.2001, 1 ex. (P. Ch.), skraj miejscowości, dolnoregłowy las bukowo-jaworowy. Wykazany z Polski północnej, południowej oraz Lubelszczyzny, po roku 1960 stwierdzony tylko w kujawsko-pomorskim (rez. Las Piwnicki) (Buszko 1991), warmińsko-mazurskim i małopolskim (Buszko i Nowacki 2000). Dawniej był stosunkowo rozpowszechniony na Dolnym Śląsku (Wocke 1874), podawany także z Beskidu Śląskiego (Toll 1950). Rzadko spotykany.

Agonopterix heracliiana (LINNAEUS, 1758)

Góra Świętej Anny, 6.04.2007, 1♂, leg. T. Blaik et P. Zabłocki; Dębska Kuźnia, 19.04.2000, 1♂; Kotórz Wielki, e. l. 28.06.2005, 1♀ (P. Ch.), larwa 7.06.2005 na *Anthriscus sylvestris* (L.); Opole-Kolonia Gosławicka, e. l. 17.07.2005, 1♀, larwa 27.06.2005 na *A. sylvestris* (L.); Żaba, 10.07.2007, 2♀♀, w dzień, spod kory jawora, leg. G. Hebda. Różne typy środowisk leśno-zaroślowych, przydroża. Należy do najszerzej rozsielonych i najczęściej spotykanych w Polsce gatunków z rodzaju *Agonopterix* HBN., po roku 1960 wykazany z sześciu województw (Buszko i Nowacki 2000).

Agonopterix senecionis (NICKERL, 1864)

Pokrzywna, kłm. Dewon, 400 m n.p.m., 25.08.2001, 1♀, leg., det. et coll. A. Malkiewicz, ugór na wierzcholinie wyrobiska z licznym starcem gajowym *Senecio nemorensis* L.; Pokrzywna, dol. Bystrego Potoku, 350 m n.p.m., 23.04.2007, 1♂, skraj miejscowości, dolnoregłowy las bukowo-jaworowy; Wieszczyzna (Nowa Wieś), 380 m n.p.m., przydroże i strefa ekotonu leśno-łąkowego z dominującym starcem gajowym, e. l. 18.08.2005, 1♂ (P. Ch.), larwa 23.07.2005 na *S. nemorensis* L. Historyczna wzmianka o stwierdzeniu gatunku w Ładzy na Opolszczyźnie była dotychczas jedyną podawaną w literaturze krajowej (Toll 1964, Buszko i Nowacki 2000) i w konsekwencji europejskiej (Palm 1989), w odniesieniu do występowania *A. senecionis* (NICKERL) w Polsce. Powyższe doniesienie przytoczono za opracowaniem Wocke'go (1874), w którym autor wspominał o znalezieniu przez siebie 20.07.1873 gąsienicy tego gatunku na *S. nemorensis* L., w następującej okolicy (zgodnie z brzmieniem oryginalnym): [...] auf dem Gipfel des Hochwaldes bei Salzbrunn [...]. Zapis ten jednoznacznie wskazuje, że nie chodziło tu o wspomnianą Ładzę (również pod niemiecką nazwą Salzbrunn!) a o górę Chełmiec (Hochwald) koło Szczawna Zdroju (Salzbrunn = Bad Salzbrunn) w Górach Wałbrzyskich (Battek i Szczepankiewicz-Battek 2002).

Lokalizację tą dodatkowo potwierdza późniejsze cytowanie przez Stephan'a (1925). Zatem w tym przypadku, w wyniku nieprecyzyjnego tłumaczenia, z pominięciem nazwy właściwego miejsca znalezienia motyla, doszło do pomylenia dwóch miejscowości o identycznych niemieckich odpowiednikach. W Polsce gatunek osiąga północną granicę zasięgu (Hannemann 1995). Bardzo rzadko spotykany. Potwierdzony współcześnie dla fauny Polski.

Agonopterix selini (HEINEMANN, 1870)

Lędziny, 23.07.2001, 3♂♂, 1 ex. (P. Ch.), łąg, bór mieszany. Stwierdzony współcześnie tylko w województwie wielkopolskim, w okolicy Rogoźna (Buszko 1992) i w Wielkopolskim Parku Narodowym (Baraniak 1997). W czasach historycznych podawany wyłącznie z Dolnego Śląska: Wrocław, Oława, Chrzastowice i Gór Wałbrzyskich (Wocke 1874). Rzadko spotykany.

Agonopterix liturosa (HAWORTH, 1811)

Pokrzywna, dol. Bystrego Potoku, 350 m n.p.m., 21.07.2007, 1♂ (P. Ch.), skraj miejscowości, dolnoreglowy las bukowo-jaworowy. Znany z Polski zachodniej i środkowej, współcześnie tylko z województwa kujawsko-pomorskiego, z rezerwatu Las Piwnicki (Buszko 1991, Buszko i Nowacki 2000). Dawniej podawany z przedgórz Sudetów, okolic Zgorzelca, Głogowa, Brzegu i Chrzastowic na Dolnym Śląsku (Wocke 1874), okolic Kłodzka (Groschke 1939) i Beskidu Śląskiego (Toll 1964). Rzadko spotykany.

Agonopterix nervosa (HAWORTH, 1811)

Dębska Kuźnia, 1.07.2002, 2 exx. (P. Ch.); Kolonowskie, 30.06.2003, 1 ex.; Pokrzywna, kłm. Dewon, 400 m n.p.m., 23.07.2000, 2 exx. obs. w dzień (Blaik 2003). Zarośla *C. scoparius* L. na terenach półotwartych i leśnych, w tym na siedliskach boru świeżego *Leucobryo-Pinetum*. W Polsce rozsiedlony, poza częścią środkową kraju, po roku 1960 wykazany z czterech województw (Buszko i Nowacki 2000). Dawniej rozpowszechniony na Dolnym Śląsku (Wocke 1874), podawany także z Ziemi Kłodzkiej (Groschke 1939) i Beskidu Śląskiego (Toll 1964).

Depressaria chaerophylli ZELLER, 1839

Góra Świętej Anny, 17.04.2007, 1♂, leg. T. Blaik et P. Zabłocki; Szymiszów, 4.05.2001, 1♂; Jarnołtówek, 410 m n.p.m., 25.05.2007, 4♀♀ (P. Ch.). Środowiska leśno-zaroślowe, ziołorośla przy ciekach wodnych. Znany z Polski południowej i północno-zachodniej, w okresie 1961-2000 wykazany z czterech województw, w tym ze śląskiego (Buszko i Nowacki 2000). W ostatnich latach wykazany z Wielunia w województwie łódzkim (Szeląg 2004). W czasach historycznych podawany z Dolnego Śląska (Wocke 1874) i Ziemi Kłodzkiej (Groschke 1939).

Depressaria pimpinellae ZELLER, 1839

Ligota Dolna, 30.06.2001, 1♂ (P. Ch.); Kamień Śląski, 13.07.2006, 1♀; Łędziny, 5.04.2005, 1♀. Zarośla ciepłolubne, murawy kserotermiczne, łągi.

Wykazany z Polski zachodniej, południowo-wschodniej i województwa warmińsko-mazurskiego, współcześnie z czterech regionów (Buszko i Nowacki 2000). Na Dolnym Śląsku dawniej często znajdowany, zwłaszcza w stadium larwalnym (Wocke 1874).

Depressaria daucella (DENIS ET SCHIFFERMÜLLER, 1775)

Pokrzywna, dol. Bystrego Potoku, 350 m n.p.m., 14.04.2007, 1♂ (P. Ch.), skraj miejscowości, dolnoregłowy las bukowo-jaworowy.

Podawany głównie z Polski północnej i wschodniej, współcześnie z czterech województw (Buszko i Nowacki 2000). W przeszłości rozpowszechniony na Dolnym Śląsku (Wocke 1874).

Depressaria douglasella STAINTON, 1849

Łędziny, 14.10.2002, 1♂ (P. Ch.), łąg, bór mieszany.

Znany głównie z Polski południowo-zachodniej, po roku 1960 podawany tylko z województwa kujawsko-pomorskiego (rez. Las Piwnicki) (Buszko 1991), wielkopolskiego (Wielkopolski Park Narodowy) (Baraniak 1997) i lubelskiego (Buszko i Nowacki 2000). Wykazany dawniej z okolic Wrocławia i Oławy na Dolnym Śląsku (Wocke 1874), Duszników Zdroju w Górach Bystrzyckich (Groschke 1939) i Ustronia w Beskidzie Śląskim (Toll 1964). Rzadko spotykany.

Depressaria emeritella STAINTON, 1849

Pokrzywna, dol. Złotego Potoku, 330 m n.p.m., 29.01.2002, 1♀ (P. Ch.), w dzień, na ścianie budynku, dol. Bystrego Potoku, 350 m n.p.m., 27.04.2002, 1♂, 23.04.2007, 1♀, skraj miejscowości, dolnoregłowy las bukowo-jaworowy.

Historycznie znane tylko jedno, niepewne doniesienie z Jeżewa w Wielkopolsce (Wize 1917, Toll 1964), w okresie 1961-2000 wykazany z rez. Las Piwnicki w województwie kujawsko-pomorskim (Buszko 1991), Giżycka i Puszczy Boreckiej w warmińsko-mazurskim (Buszko 1992) i Lubelszczyzny (Buszko i Nowacki 2000). Najnowsze dane z województw łódzkiego i dolnośląskiego (Szelaąg 2003) wskazują na szersze rozszedlenie gatunku w Polsce.

Depressaria albipunctella (DENIS ET SCHIFFERMÜLLER, 1775)

Ligota Dolna, 12, 21.04.2007, 2♂♂; rez. Boże Oko, 26.05.2001, 1♂; Szymiszów, 8.04.2001, 1♂; Chorula, 15.08.2004, 1♀; Łędziny, 10.04.2002, 1♂, 10.05.2002, 1♂, 29.04.2003, 2♀♀; Kotórz Wielki, e. l. 29.06.2005, larwa 7.06.2005 na *Anthriscus sylvestris* (L.); Jarnołtówek, przeł. pod Pasterką, 470 m n.p.m., e. l. 14.07.2006, 1♀ (P. Ch.), larwa 25.06.2006 na *Anthriscus* PERS.; Pokrzywna, dol. Bystrego Potoku, 350 m n.p.m., 1.05.2001, 1♀, 8.05.2002, 1♂; Stare Kolnie, 29.12.2004, 1♂, w dzień,

spod kory, leg. G. Hebda; Serwitut, 22.03.2005, 1♂. Różne typy środowisk leśno-zaroślowych, przydroża.

Należy do szerzej rozsiadlonych w Polsce gatunków z rodzaju *Depressaria* HAW. Po roku 1960 wykazany z pięciu województw (Buszko i Nowacki 2000). W czasach historycznych na Dolnym Śląsku nie był rozpowszechniony, podawany z okolic Głogowa i Oławy (Wocke 1874) ponadto z Morzyszowa w Górach Bardzkich (Groschke 1939).

CHIMABACHIDAE

Diurnea fagella (DENIS ET SCHIFFERMÜLLER, 1775)

Szymiszów, 1.05.2001, 1 ex.; Łędziny, 10.04.2002, 2 exx. (P. Ch.), 5.04.2004, 1 ex., 5.04.2005, 1 ex.; Krasna Góra, 14.04.2005, 3 exx.; Pokrzywna, dol. Bystrego Potoku, 350 m n.p.m., 1.05.2001, 1 ex. Ponadto obserwowany w dzień na pniach drzew i licznie przy świetle na wielu innych stanowiskach. Lasy liściaste, bory mieszane. Szeroko rozsiadlony w Polsce (Buszko i Nowacki 2000).

Diurnea lipsiella (DENIS ET SCHIFFERMÜLLER, 1775)

Łędziny, 23.10.2002, 1♂, (P. Ch.), łęg, bór mieszany. Szeroko rozsiadlony w Polsce (Buszko i Nowacki 2000).

OECOPHORIDAE

Bisigna procerella (DENIS ET SCHIFFERMÜLLER, 1775)

Dębska Kuźnia, 1.07.2002, 2 exx. (P. Ch.); Pokrzywna, południowe zbocze g. Olszak 360 m n.p.m., 16.06.2002, 1 ex. Lasy liściaste, głównie buczyny i dąbrowy, lasy dolnoreglowe. Szeroko rozsiadlony w Polsce, po roku 1960 wykazany z siedmiu województw (Buszko i Nowacki 2000).

Schiffermuelleria schaefferella (LINNAEUS, 1758)

Ligota Dolna, 18.05.2001, 1 ex. (P. Ch.), zarośla ciepłolubne; Opole-Półwieś, stary park cementarny, 15.05.2004, 1 ex. obs. w dzień, na pniu uschniętego młodego dębu; Jarnołówka, 410 m n.p.m., 25.05.2007, 1 ex., zadrzewienia i zarośla wielogatunkowe. Znany głównie z Polski południowo-zachodniej, po roku 1960 podawany z rez. Las Piwnicki (Buszko 1991) w województwie kujawsko-pomorskim oraz z lubuskiego i lubelskiego (Buszko i Nowacki 2000). W czasach historycznych podawany jako pospolity na Dolnym Śląsku (Wocke 1874), znany z Beskidu Śląskiego (Toll 1950).

Denisia similella (HÜBNER, 1796)

Knieja, 16.05.2000, 1♂ (P. Ch.), bór świeży; Pokrzywna, dol. Bystrego Potoku, 350 m n.p.m., 9.06.2000, 1♂, dolnoreglowy las bukowo-jaworowy z domieszką gatunków iglastych.

Szeroko rozsielony w Polsce, po roku 1960 wykazany z sześciu województw (Buszko i Nowacki 2000).

Borkhausenia minutella (LINNAEUS, 1758)

Zawadzkie, 26.05.2001, 1♀ (P. Ch.), bór świeży i mieszany, łęg.

Przed rokiem 1960 podawany z Polski południowej i Gdańska, współcześnie potwierdzony tylko z Dolnego Śląska (Wrocław), wykazany natomiast z trzech nowych województw w północno-wschodniej części kraju oraz łódzkiego (Speiser 1903, Buszko i Nowacki 2000, Szelağ 2003). W czasach historycznych rozpowszechniony na Dolnym Śląsku (Wocke 1874), podawany z Ziemi Kłodzkiej (Groschke 1939) i Czantorii w Beskidzie Śląskim (Toll 1964).

Crassa tinctella (HÜBNER, 1796)

Knieja, 16.05.2000, 1♂, 20.06.2002, 1 ex.; Łaziska, 31.05.2003, 3 exx. (P. Ch.). Bory świeże.

Uznawany za szeroko rozsielony w Polsce (Toll 1964), jednak wykazany tylko z połowy województw, w tym z czterech po roku 1960 (Buszko i Nowacki 2000). Podawany dawniej jako rozpowszechniony i niereadki na Dolnym Śląsku (Wocke 1874).

Crassa unitella (HÜBNER, 1796)

Szymiszów, 29.06.2002, 1 ex., bór sosnowy, żyzna buczyna niżowa *Galio odorati-Fagenion*; Lędziny, 23.07.2001, 1 ex. (P. Ch.), łęg, bór mieszany,

Rozsielony, głównie w Polsce południowej i środkowej, po roku 1960 wykazany z sześciu województw (Buszko i Nowacki 2000). W czasach historycznych rozpowszechniony ale niezbyt częsty na Dolnym Śląsku (Wocke 1874), pojedynczo notowany w Sudetach (Groschke 1939) i Beskidzie Śląskim (Toll 1950).

Oecophora bractella (LINNAEUS, 1758)

Pokrzywna, południowe zbocze g. Olszak, 360 m n.p.m., 18.07.2004, 1 ex. (P. Ch.), kwaśna dąbrowa górską *Luzulo luzuloidis-Quercetum* i zboczowy las klonowo-lipowy *Aceri-Tilietum*, w sąsiedztwie kwaśna buczyna górską.

Historycznie znany zaledwie z kilku rejonów Polski: okolice Szczecina (Büttner 1880), Zawiercia (Masłowski L. i Masłowski M. 1929), Beskid Śląski (Toll 1950) i Sądecki (Romaniszyn i Schille 1930), Ziemia Kłodzka (Wocke 1874, Groschke 1939). Współcześnie stwierdzony tylko w województwie lubelskim (Mazurkiewicz i Pałka 2003). Rzadko spotykany.

Harpella forficella (SCOPOLI, 1763)

Szymiszów, 7.08.2001, 1 ex.; Łędziny, 17.07.2002, 1 ex. (P. Ch.); Zawadzkie, 16.07.2001, 1 ex.; Pokrzywna, południowe zbocze g. Olszak, 360 m n.p.m., 29.06.2007, 1 ex., 26.07.2007, 1 ex. Lasy liściaste, bory mieszane. Szeroko rozsielony w Polsce (Buszko i Nowacki 2000).

Carcina quercana (FABRICIUS, 1775)

Jaryszów, 22.07.2001, 1 ex.; Łędziny, 23.07.2001, 1 ex., 30.06.2002, 1 ex. (P. Ch.); Dębska Kuźnia, 21.08.2000, 1 ex.; Zawadzkie, 19-22.07.2001, 4 exx., 7.08.2001, 1 ex. Lasy liściaste, bory mieszane z udziałem dębu. Szeroko rozsielony w Polsce, poza częścią północno-wschodnią, po roku 1960 wykazany z sześciu województw (Buszko i Nowacki 2000).

Pleurota bicostella (CLERCK, 1759)

Kolonowskie, 9.07.2000, 1 ex.; Ładza, 16.06.2004, 1 ex. (P. Ch.). Okrajki z wrzosem *Calluna vulgaris* (L.) w borach świeżych. Szeroko rozsielony w Polsce (Buszko i Nowacki 2000).

Orophia ferrugella (DENIS ET SCHIFFERMÜLLER, 1775)

Ligota Dolna, 30.06.2001, 3 exx. (P. Ch.), murawa kserotermiczna z dużym udziałem dzwonka brzoskwiniolistnego *Campanula persicifolia* L. Znany z Polski północnej, południowo-wschodniej i Dolnego Śląska. W okresie 1961-2000 wykazany tylko z województwa warmińsko-mazurskiego i małopolskiego (Buszko i Nowacki 2000). Współcześnie stwierdzony przez autora także w dolnośląskim (Szelaż i Malkiewicz, w druku). Według Wocke'go (1874) był rozpowszechniony na Dolnym Śląsku. Rzadko spotykany.

Stathmopoda pedella (LINNAEUS, 1761)

Dębska Kuźnia, 1.07.2002, 1 ex. (P. Ch.); Pokrzywna, dol. Bystrego Potoku, 350 m n.p.m., 24.06.2006, 1 ex. Lasy łęgowe z olszą *Alnus* MILL. Szeroko rozsielony, głównie w Polsce południowej i środkowej (Buszko i Nowacki 2000).

Bibliografia

- Baraniak E. 1997. Uwagi o interesujących gatunkach *Depressariidae* (*Lepidoptera*) złowionych w Wielkopolskim Parku Narodowym. *Wiad. Entomol.* 16(2): 123.
- Battek M. J., Szczepankiewicz-Battek J. 2002. Słownik nazewnictwa krajoznawczego polsko-niemiecki i niemiecko-polski. Silesia s. c., Wrocław, 360 ss.

- Blaik T. 2003. Notes on the occurrence of *Isturgia roraria* Fabricius, 1777 (Lepidoptera: Geometridae) in Poland with remarks on its ecology, biology and variability. Pol. Pismo Ent. 72(1): 23-37.
- Borkowski A. 2000. Motyle minujące Sudetów Zachodnich. Część I. Pasynkowate (Lep., Nepticulidae). Przyroda Sudetów Zachodnich 3: 85-100.
- Borkowski A., Kania J., Malkiewicz A. 2004. Owady uskrzydłone (Insecta: Pterygota) Karkonoszy – historia badań i aktualny stan wiedzy. Przyroda Sudetów 7: 127-152.
- Buszko J. 1991. Motyle (*Lepidoptera*) rezerwatu Las Piwnicki. Parki Nar. Rez. Przyr. 10(1-2): 5-60.
- Buszko J. 1992. Nowe dla fauny Polski i rzadko spotykane gatunki *Depressariinae* (*Lepidoptera*, *Oecophoridae*). Wiad. Entomol. 11(2): 89-94.
- Buszko J., Junnilainen J., Kaitila J.-P., Nowacki J., Nupponen K., Pałka K. 1996. Nowe i rzadko spotykane w Polsce motyle (*Lepidoptera*) stwierdzone w południowo-wschodniej części kraju. Wiad. Entomol. 15(2): 105-115.
- Buszko J., Nowacki J. 2000. The Lepidoptera of Poland. A Distributional Checklist. Polish Entomological Monographs, Poznań-Toruń 1: 1-178.
- Büttner F. O. 1880. Die pommerschen, insbesondere die Stettiner Microlepidopteren. Stettin. Ent. Ztg. 41: 383-473.
- Groschke F. 1939. Die Kleinschmetterlinge der Grafschaft Glatz (Unter besonderer Berücksichtigung des Gebietes der Reinerzer Weistritz und mit Ausnahme der Zygaenidae, Sesiidae, Cossidae, Psychidae und Hepialidae). Mitt. Münch. Ent. Ges., 29: 643-734.
- Hannemann H.-J. 1995. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera. IV. Flachleibmotten (Depressariidae). In: Dahl F. (eds.). Die Tierwelt Deutschlands und der angrenzenden Meeresteile nach ihren Merkmalen und nach ihrer Lebensweise. Jena & Stuttgart, Gustav Fischer Verlag, Teil 69: 163 pp. + Farbtafeln.
- Kondracki J. 1994. Geografia Polski. Mezoregiony fizycznogeograficzne. PWN, Warszawa, XIII + 340 ss.
- Malkiewicz A., Kokot A. 2006. Nowe dane o rzadkich gatunkach motyli (*Lepidoptera*) na terenie Borów Dolnośląskich i Sudetów – kontynuacja III. Przyroda Sudetów 9: 87-94.
- Malkiewicz A., Szelaąg I. 2005. Nowe stanowiska interesujących gatunków motyli (*Lepidoptera*: *Depressariidae*, *Elachistidae*, *Oecophoridae*, *Coleophoridae*, *Gelechiidae*, *Cosmopterigidae*, *Choreutidae*) w województwach dolnośląskim i łódzkim. Wiad. Entomol. 24(4): 252-254.
- Masłowski L., Masłowski M. 1929. Motyle okolic Zawiercia. II cz. Pol. Pismo Ent., 8(1-4): 1-51.
- Masłowski L., Masłowski M. 1936. Motyle okolic Zawiercia. III. Uzupełnienia i sprostowania. Fragm. Faun. 2(32): 403-451.
- Mazurkiewicz A., Pałka K. 2003. Nowe dane o występowaniu *Decantha borkhausenii* (Zeller, 1839) i *Oecophora bractella* (Linnaeus, 1758) (*Lepidoptera*: *Oecophoridae*) w Polsce. Wiad. Entomol. 22(4): 252.
- Palm E. 1989. Nordeuropas Prydvinger (*Lepidoptera*: *Oecophoridae*). Danmarks Dyreliv Bind 4. Fauna Boger, Kobenhavn. 247 pp.

- Romaniszyn J., Schille F. 1930. Fauna motyli Polski. II. Pr. Monogr. Kom. Fizjogr. 7: 1-358.
- Soffner J. 1927. Kleinschmetterlinge aus dem Isergebirge. Z. Ent. 15(4): 6-9.
- Soffner J. 1960. Schmetterlinge aus dem Riesengebirge. Z. wien. Ent. Ges. 45: 70-91.
- Speiser P. 1903. Die Schmetterlinge der Provinzen Ost- und Westpreussen. Beitr. Naturk. Preuss. Königsberg, 9: 1-149.
- Stephan J. 1925. Die spannerartigen Nachtschmetterlinge und die Kleinschmetterlinge der Grafschaft Glatz. Dtsch. ent. Z., Iris 39: 65-133.
- Szeląg I. 2003. *Microlepidoptera* (*Depressariidae*, *Oecophoridae*) nowe dla województw: łódzkiego i dolnośląskiego. Wiad. Entomol. 22(2): 120-121.
- Szeląg I. 2004. Nowe stanowiska kilku gatunków *Microlepidoptera* (*Oecophoridae*, *Depressariidae*, *Tortricidae*) w Wieluniu (województwo łódzkie). Wiad. Entomol. 23 (1): 58-59.
- Szeląg I., Malkiewicz A. (w druku). *Oecophoridae* s. l. (Lepidoptera) Dolnego Śląska – stan aktualny na tle danych literaturowych. Przyroda Sudetów.
- Tokár Z., Lvovsky A., Huemer P. 2005. Die *Oecophoridae* s. l. (Lepidoptera) Mitteleuropas. Bestimmung – Verbreitung – Habitat – Bionomie. Slamka, Bratislava, 120 pp. (15 Farbtafeln).
- Toll S. 1950. Przyczynek do fauny motyli t.zw. drobnych (*Microlepidoptera*) Beskidu Ustrońskiego. Pr. Biol. 2, Studia nad florą i fauną Beskidu Śląskiego: 165-205.
- Toll S. 1964. *Oecophoridae*. Klucze do oznaczania owadów Polski. PWN, Warszawa, 27 (35): 1-174.
- Wize K. F. 1917. Motyle okolic Jeżewa. Przyczynek do fauny wielkopolskiej. Roczn. Pozn. TPN, 44: 1-25.
- Wocke M.F. 1874. Verzeichnis der Falter Schlesiens. II. *Microlepidoptera*. Z. Ent., N. F. 4: 1-107.